

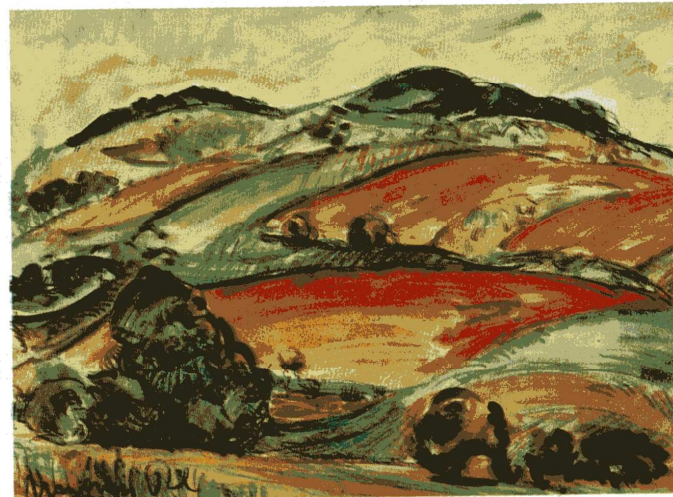

Szüret előtt

A káptalanfüredi domb

Nyerges Pál
festőművész kiállítása
1914—1987.

Tavaszi szántás az Öreghegyen

A természetelvű piktúra következetes művelője volt, olyan festő, aki a látható világ megszámlálhatatlan jelenségei közül választotta ki a megörökítésre érdemes motívumokat. A természet szeretete biztosított esélyeket művészi képzelete szabad szárnyalásának, így bizonyította be, hogy a valóság optikai tüneményei korlátlan munkalehetőséget kínálnak a festőművészeknek. Eredendő hajlamait főként tájképek megfestésekor érvényesíthette, ám csendéletei, portréi, életképei ugyancsak a látványból meríthető indokokat fejlesztették műalkotássá. Valahány műfajban nem annyira a téma meghatározottságait, mint inkább a megnyilatkozás módját hangsúlyozta, azt, amit a színek nyelven lehet elmondani a vizuális élményekről, a káprázatos emlékekhez kapcsolódó képzetekről, modelljeinek a lényéről, intellektuális tulajdonságairól. Életművével végülis azt tanúsítja, hogy a természetfestés, a szabadban tapasztalható fényhatások bősége még sok meglepetést tartogat azok számára, akik a festményeken nélkülözhetetlennek vélik a gazdag kolorit jelenlétét.

A magyar művészet történetében jelentős helyet foglal el a pleinair-festészet, az a fajta szemlélet, alkotó módszer, amelyik a nagybányai mesterek tevékenysége nyomán vált népszerűvé a művészek, a műbarátok körében egyaránt. Az árnyalatos, hangulatos festőiség termékeny hatása több nemzedék ízlésére is befolyást gyakorolt, a kulturált színegyüttes alkalmazása felejthetetlen eredményekkel járt. Nyerges Pált is megérintette a lágy tónusok költészete, ám a bensőséges harmóniák légkörében is talált megfelelő eszközöket a gyengéd hangsúlyok kifejezésére, a kép szerkezetének érzékeltetésére. Az atmoszférikus finomságok nem oldották fel ecsetkezelésének jellegzetességeit, s ezáltal sikerült festményein félreérthetlenné tenni kezevonásának sajátosságait, észleleteinek, vallomásainak személyességét. Az erő-sebb kontúrok, mélyebb árnyékok némi feszültséget visznek kompozícióiba, s bár az efféle megoldásokat nem fokozta drámaivá, legtöbb művéből mégse hiányzik az expresszív lendület. A nagybányai örökség továbbélése többnyire csendes szemlélődésben, valamiféle szemérmes tartózkodásban nyilvánult meg, Nyerges Pál a színértékekben viszont felfedezte a lélektani aktivitás forrását, úgy adagolta valójait, hogy azok emóciókat indítanak el, töprengésre készítenek, asszociációkba torkollnak. Színeinek adagolásában van valamilyen latinus élénkség, délszaki hevület, ami nem engedi egészen légiessé lágyítani a konkrét formákat, s ezért a dombhajlatok, hegygerincek, fatörzsek, ruhadöök teljesítik a struktív képelemek funkcióját.

Tollrajzainak a tanulmányozása meggyőzi a műértőt arról, hogy lejegyzésükkor az attraktív impressziókat is rögtön rendbeszedte, a legelbűvölőbb panoráma láttán se lazított képépítő fegyelmén. Ugyanez a szakmai törvényszerűség emeli ki színvázlatait a véletlenek láncolatából, már anyaggyűjtés közben is kész képet rögzített. Elégnek bizonyult számára néhány laza vonal - fekete krétával, egy-két leheletfinom folt - vízfestékekkel, s igazolni tudta a festői hangszerelés íratlan szabályainak a szükségszerűségét. Úgy volt stílusa érzékenyen, s egyúttal szókimondóan természetes, hogy ugyanakkor megőrizte a meghitt érzelmek líráját, a halk reflexiók őszinteségét.

Pogány Ö. Gábor

Nyerges Pál 1914 nyarán született Budapesten. 1932-ben érettségizett a budai Mátyás Király Gimnáziumban. A család műszaki irányvonalát követve építészmérnöknek készült. Először a József Nádor Műegyetem Építészmérnök-i karán részesült alapos rajzoktatásban. Betegsége miatt tanulmányait 1933-ban félbeszakította, majd 1935-39 között a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója volt és ott biológia-földrajz szakon tanári oklevelet szerzett.

Művészeti tanulmányait szabadiskolákban folytatta, a Képzőművészeti Főiskolán Varga N. Lajosnál, majd Aba Nóvák Vilmos és Szentiványi Lajos esti kurzusait látogatta. A nyarakat egyetemi tanulmányai idején Zebegényben töltötte, megismerte Szőnyi Istvánt, e személyes kapcsolat hatott művészi karakterére is. 1940-ben fél évig Nagybányán dolgozott, ahol az iskola szellemének köszönhetően, a korábban grafikusként induló művész megfestette első olajfestményeit és itt ébredt végleg művészi öntudatra. 1941-től részt vett a Szinyei Tavaszi Tárlaton (Nemzeti Szalon), 1942-ben a Műbarát kiállításán.

A háborús években biológusként az Országos Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetben dolgozott, 1943-tól rendszeresen festett Dorogon és környékén, apósa ott bányáorvos volt. 1948-ban részt vett a Magyar Grafikusok Egylete Stockholmban rendezett kiállításán és 1949-ben a Magyar Képzőművészek csoportkiállításán (Új Magyar Képtár). A személyi kultusz évei alatt biológusként dolgozott, emellett nyelvtudását fordítóként kamatoztatta. 1962-ben a több szabadidőt biztosító tanári pályára tért át, 1974-ig a II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban tanított. Nyaranta káptalanfüredi kertjében dolgozott, az itt töltött órák érlelték festészetét.

Festményeivel húsz év elteltével lépett újra a nyilvánosság elé, s a kisebb bemutatók után 1972-ben a MOM Kultúrházban rendeztek kiállítást műveiből. Az 1970-es évektől bejárta Európát, 1971-ben olasz ösztöndíjjal Tennoban dolgozott, 1977-től rendszeresen állított ki Budapesten és vidéken. Festményeit a Magyar Nemzeti Galéria, számos intézmény és gyűjtemény őrzi. Élete utolsó éveiben külföldre is eljutottak művei, NSZK-ban, Kanadában és Finnországban elismeréssel fogadták művészetét.

Bár utazásain is szívesen festett, de a pannon tájhoz és szeretett Balatonjához élete utolsó percéig hű maradt. 1987 májusában hunyt el Budapesten.

Nyerges Éva

Jelentősebb önálló kiállításai

1972. MOM Kultúrház, Budapest	1983. Felsőörs 900 éves (Kultúrház)
1977. Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest	1984. Rottweil, Pelagius Galerie
1980. Vízivárosi Galéria, Budapest	1985. Vancouver, Six of One Galerie
Dorog, Kultúrpalota	1986. Valkeakoski, Művelődési Központ Helsinki, Magyar Kulturális Központ
Mosonmagyaróvár, Művelődési Ház	1987. Pori, Magyar Kulturális Központ
1984. Vízivárosi Galéria, Budapest	

FOTO: FODOR GYÖRGYI SZERÉNA